

Hornyik Sándor

Hétköznapi kozmológia

Július Gyula fotói és videói

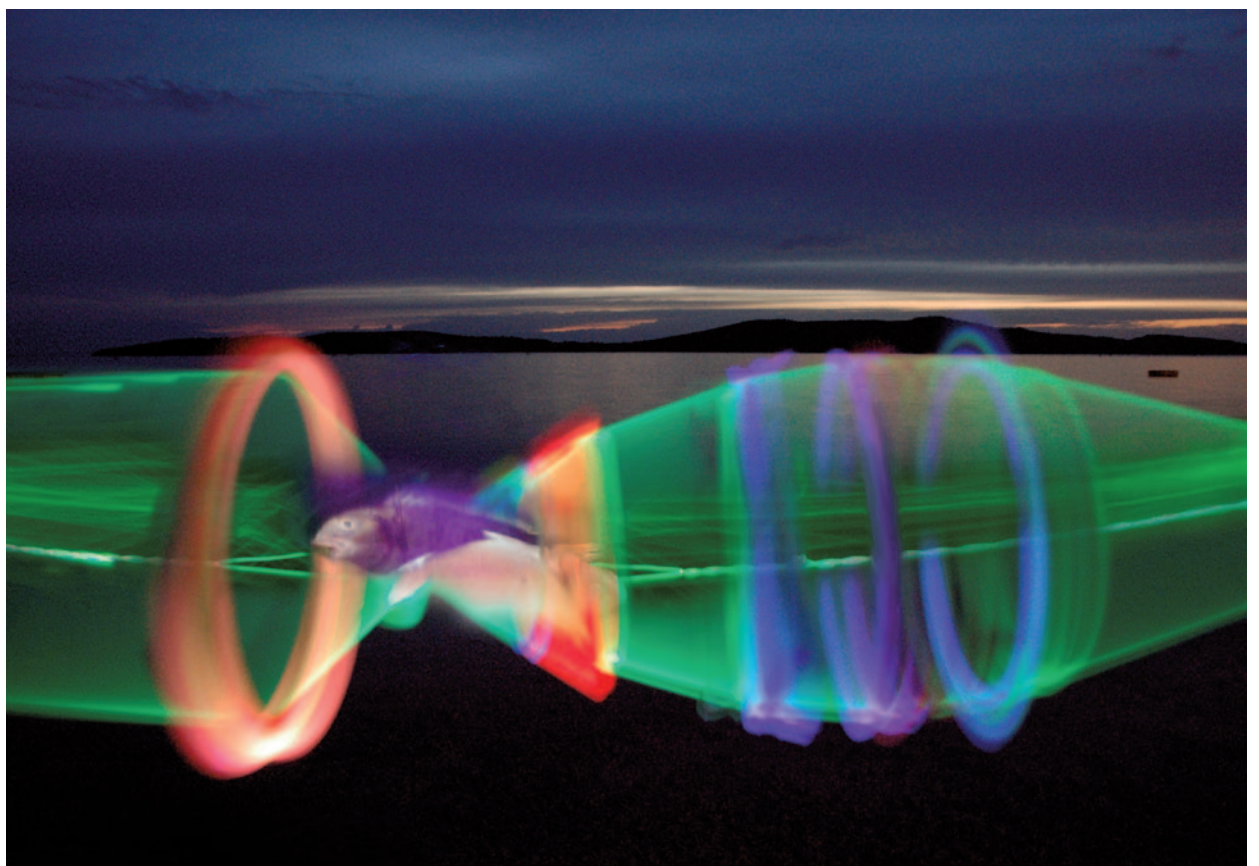
📍 Raiffeisen Galéria, Budapest

📅 2011. január 17 – március 13.

A pörgés meglehetősen alapvető jelensége az életnek, a világmindenségnek, meg mindennek, úgy általában. A Douglas Adams által kijelölt úton tovább haladva az is megfogalmazható, hogy a hal nemcsak táplálékforrás, illetve kulturális szimbólum, hanem képzőművészeti médium is. Ehhez a dimenzióhoz azonban már nem elég a hal képe, kell hozzá maga a hal is. Vagyis nem árt, ha a képzőművész egyúttal horgász is, mert az akció akkor lehet csak autentikus, ha az illető művész maga fogja a halat, és nem eszi meg ott hamarjában a tengerparti parázsón, hanem egy kicsit még meg is pörgeti. JÚLIUS GYULA akciójának helyszíne amúgy a dalmáciai Krapanj, a projekt és a fotósorozat címe pedig *Spinning Fish* (2010). Nem egy szimpla vissza a természethez (plein air) gesztusról, és nem is az élet és a művészet újraegyesítéséről (avant-garde) van azonban szó. Ez a pörgés ugyanis valójában pörgetés, a damilra fűzött és megforgatott hal pedig egy fényképezőgép lencséje elé kerül, ultraviola fényvel és vakuval megvilágítva. A fotók hangulata egyszerre kísérteties és abszurd, a mozgás, a fényeffektek, a precíz képrögzítés és a motívumok összjátékából adódóan. A „halpörgetés” egyik alete a „fényvarsa”, amikor nem halak pörögnek a damilon, hanem valami más, ami nem beazonosítható, de ultraviola fényben fluoreszkál, így valószínűleg valamilyen „súlyos”, zöldre vagy sárgára stb. színezett, hétköznapi műanyag tárgyról lehet szó. A létrejövő kép viszont – immáron az egyszerre reális és szurreális hal nélkül – kozmológiai vizekre repít. Mintha két fekete

lyukat fordított volna egymással szembe az alkotó, melyek anyagsugarai (extragalaktikus áramlásai) egymásba fonódnak az akkréciós korongra merőlegesen. A fekete lyukak ugyanis nemcsak végtelenül nagy tömegű csillagászati objektumok, amelyek még pörögnek is a tengelyük körül a spirális galaxisokhoz hasonlóan, de a közhiedelemmel ellentétben nem is nyelnek el mindent. A beszippantott anyag egy részét visszasugározzák az Univerzumba, de ezt csak a legújabb, szuperérzékeny távcsövekkel lehetett vizualizálni.

Ha már a kozmológiánál és annak mindennapi tapasztalatokra átfordított verzióinál tartunk, amely egyáltalán nem idegen a korábban fizikai és kémiai „kísérleteket” folytató művésztől, akkor említést kell tennünk egy másik, sokak által sokféleképpen megjelenített motívumcsoportról, a szférákról is, melyet Július akcionista-fotográfusi tevékenységében óriási szappanbuborékok „zenésítenek” meg, Steina Vasulka után szabadon. Az optikai hatás látványosan közismert, de a „gömbök” nagy mérete és a fenséges (és néha egészen kihalt) tengerparti perspektíva nem engedi, hogy a nézőpont a gyermekjátékok világában rögzüljön. Alternatív világegyetemek, féreglyukak, azonosíthatatlan repülő tárgyak, gömbvillámok, tudományos és fantasztikus jelenségek egész sora nyílik meg a buborékokon keresztül. Miközben persze tükröket, egészen halvány, egészen gyenge, szférikus tükröket látunk, melyek amúgy a görbült teret is felidézhetik az ilyesmikre fogékony szemlélőben.

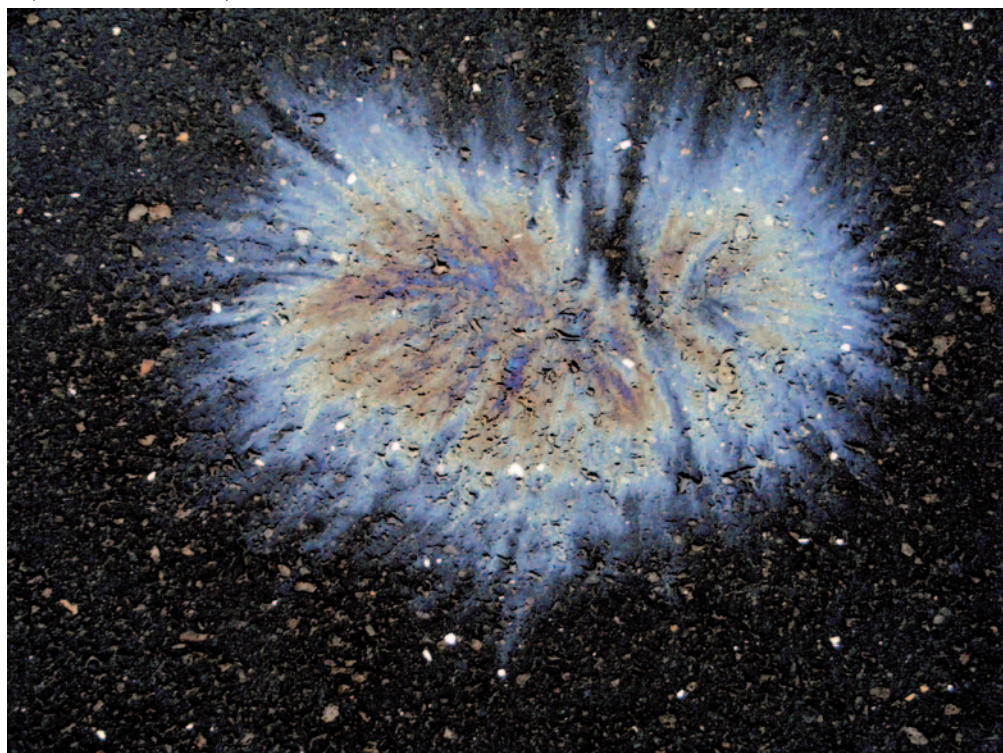
JÚLIUS GYULA
Spinningfish III., 2010,
lambda print 70 × 100 cm

Egy másik alternatív világegyetemhez, a dadához vezet a *Paincake*-sorozat (2009) és annak egyik emblematis darabja, ahol a repülő palacsinta-hold felszínén a „LIFE IS LIFE” felirat olvasható, mely nemcsak a Cabaret Voltaire, de a korai, low-tech sci-fi világát is megidézi Jules Vernével és George Mélièsszel. A felvételek azonban nem pusztán kultúrtörténeti jelentőséggel bírnak. A tengerparti homokban hosszú árnyékot vet a fém tésztaszaggató formából kirakott „LIFE”, „DEATH” és „PAIN” felirat. A szavak ebben a környezetben és ezen a médiumon keresztül fura, nyugtalanító iróniát keltenek, amely nem mentes az egzisztencialista felhangoktól. Hasonló asszociációk lengik körül az *Oscillátor* nagyszabású

JÚLIUS GYULA
PainCake, 2010, lambda print, 70 × 100 cm

JÚLIUS GYULA
Olajfolt nebula VI., lambda print 30 × 40 cm

– a Videospace *Low-Tech* kiállításáról (2009) ismerős – berendezését is, amelyet Július egyik régebbi, „elektromos” táblaképe zár le, mint zongorát a teteje. Az *Oscillátor* (2009) a maga hangsúlyosan barkácsolt dizájnjával – egyfajta médiaarcheológiai szemléltetőeszközként – elektronikus képet állít elő mechanikus eszközökkel. Az ultraviola fényben megpörgetett fűnyíró-damikok ugyanis az oszcilloszkóp állólámpáira emlékeztető képeket generálnak. Olyan, mintha egy adott frekvenciájú váltóáramot vagy egy elektromágneses hullámot látnánk az LCD-képernyőn, pedig csak a mechanika és az elektronika új tréfát az emberi szemmel és a digitális kultúra nézőjének elvárás-horizontjával. Hullámok láthatók – mégpedig egy fokkal ismerősebb hullámok – a *Wavebook*-sorozat (2009–2010) képein is, de a történet itt sem olyan hétköznapi, mint azt elsőre hihetnénk. Ideális esetben ugyanis a tengerbe helyezett krómlemez a hullámzás homokot fodroz fel, miközben a krómlemez nem fedett felülete visszaveri az ég kékjét, és a felvételen még a sós víz hullámai is felismerhető vizuális nyomot hagynak. A homok hullámai amúgy kiválóan alkalmasak a kvantummechanika klasszikus paradoxonának megjelenítésére is, mely szerint az anyag egyszerre mutat hullámszerű és korpuszkuláris (diszkrét részecske) tulajdonságokat. Ha viszont a képzőművészet felől nézzük, akkor a médiumok bonyolult interferenciáját látjuk: króm, homok, víz, levegő és fény rezonál a fényképezőgép objektívje előtt egy időben kibomló akció dokumentumaként.

A *Lightfish*-sorozat (2010) képein meg mintha különleges, vibráló mélytengeri élőlények jelennének meg, de a felvételek kapcsán ismét eszünkbe juthatnak a csillagködök és az elektronikus interferenciaábrák, valamint a digitális képalkotás rejtelmek is, miközben a kiindulópont ismét egy „analóg” krómlemez, melyet a művész ezúttal nem pörget, hanem hajlítgat, és a nap erős fényreflexei rajzolódni ki a papíron, illetve a fényképezőgép objektívje előtt.

Végezetül, a médium-művészeten átszűrt kozmikus látkép lezárásaként azt is leszögezhetjük, hogy Július képei nagyjából ugyanazt tanítják nekünk, mint Douglas Adams delfinjei: a világ nem feltétlenül olyan, mint amilyenek általában látjuk megszokott lencséinken és szűrőinken át. A kultikus regénysorozat (*Galaxis útikalauz stopposoknak*) delfinnek látszó, intergalaktikus lényei, akik nem háborúkkal és gyilkolással, hanem megfigyeléssel és játékkal töltötték a rendelkezésükre álló időt a Földön, így akár még egy képzőművészeti kísérlet-sorozathoz is kiváló mottót adhatnak, melynek humora és perspektíva-váltása a modern természettudományoktól és a kittleri médiaarcheológiától sem idegen:

– Viszlát, és kösz a halakat!